

මෙතේරි - උද්භිද නාමය පැතිකම් මිලිප්සියම්

ට්‍රොපිකල් ඇග්‍රිකල්චරිස්ටි සඟරාවෙන් පරිවර්තනය කළේ
එල්. ඩී. ජේමසිරි

පසුබිම හා ඉතිහාසය.—මැද පෙරදිග ප්‍රදේශයට ආවේ නිකවු මෙම ධාන්‍යය, ක්‍රමයෙන් ආසියාකරයේත් ඉන්දියාවේත් ශ්‍රී ලංකාවේත් පාරම්පරික සම්ප්‍රදයික බෝගයක්ව පැවති නමුදු දැනට ක්‍රමයෙන් ගිලිහී ගොස් ඇත. ඉන්දියාවේ හිමාල අඩවියේ මීටර් 3000 දක්වා උස් ප්‍රදේශවලද මනාව වගා කරන්නාවූ මෙම ධාන්‍යය ප්‍රභේදය මෙරට සියළුම දේශගුණික කලාප තුළ සාර්ථකව වගා කළ හැකි බවට ඉතිහාසික කරුණු අනුව පෙනී ගොස් ඇත. විශේෂයෙන් වැසි අඩු වියළි කලාපයේ යල් කන්න හෝගයක් ලෙස සාර්ථකව වගාවේ.

පැරණි ගොවීන් ඉතා ආශාවෙන් වගා කළ ප්‍රිය මනාප බෝගයක් වන මෙම ධාන්‍යය වගාව, යළිත් පහසුවෙන් ජනප්‍රිය කරවිය හැකි බව පෙනේ. ප්‍රධාන සාධකය වශයෙන් දක්නට ඇති බීජ ධාන්‍ය පහසු අයුරින් ගොවීන් වෙත ලඟාකර දීමෙන්, නිරායාසයෙන්ම ගොවීන් මෙම වගාව ආරම්භ කරනු ඇත.

දැනට වියළි කලාපයේ යල් වගා ලෙස වගාවන තල බෝගයට වඩා අඩු වියස් වූ මෙම ධාන්‍ය බෝගය අඩු වර්ෂාපතන තත්ත්වයන් යටතේ මනාව වැඩෙන බැවින් මෙම ධාන්‍යය සහල් (වී) වෙනුවෙන් ආදේශකයක් ලෙස සෑම අංශයකදීම පහසුවෙන් යෙදිය හැකි බැවින් හා සහලින් සකස් කර ගන්නා ආහාර ද්‍රව්‍යයවල රසයට හා ගුණයට වඩා වැඩි රසයක් හා ගුණයක් ඇති බැවින් වියළි කලාපයේ ප්‍රචලිත කිරීමේ හැකියාව බෙහෙවින් අධික බැව් පෙනේ. එසේම අනිකුත් කෘෂි දේශගුණික කලාපයන් තුළද විශේෂයෙන් තෙත් කලාපයේද, අධික වැසි ලබන මාස් කන්නයේ පසු අවධියේදී මෙම ධාන්‍ය වගා කර සරු අස්වනු ලබාගැනීමේ හැකියාව ඇත. (මෙ මගින් මා මෙතේරි ප්‍රභේදයේ විස්තර ඔබ වෙත ඉදිරිපත් කරමි.)

ප්‍රභේද.—මා මතේරි (කංස මෙතේරි)—දින 45-60 අතර කෙටිකාලීන. හීන් මෙතේරි (දිගු කාලීන)—දින 90-105.

පැලයේ ස්වභාවය.—සෙ.මී. 75-80ක් පමණ උසට සාප්‍රච වැඩෙන මෙතේරි පැලෑටියේ පත්‍ර පළල්ය. අති තීව්‍රවේ. දික්වූ පත්‍ර කොපු බූව සහිත වේ. පත්‍ර අධික කොළ පැහැයෙන් යුතුය. බහුලව පඳුරු දමයි. වර්ධනය සීඝ්‍රවේ. සාමාන්‍යයෙන් පඳුරක රිකිලි දහයක් පමණ හටගනී. සංයුක්ත ඒකාක්ෂය. කිනිතිවලින් ගහනය. පැතිරී දික්ව වැඩෙන මෙම කිනිති මට සිලුටය. පැතුරුණු කිනිතිවල වැඩි ඇති ශුබ්කාවන් ක්‍රමයෙන් පිරෙන්ම බර වීම නිසා කරල නැමී පහත් වේ. මෙම කරල් මනා දිළිසෙන ස්වභාවයෙන් යුතුය. ශුබ්කාවේ බීජය ඕවලා කාරවේ. පැහැපත්ය. සිරස් රේඛා වන්නෙන් ගහන වේ.

පස හා දේශගුණය.—වැලි ලෝම හා ලෝම පස මෙම වගාව සඳහා සුදුසු වේ. බහුලව පොහොර, අවශ්‍ය නොවේ. වැස්ස කුරහන් වලට මෙන් මෙම බෝගයට අහිත කර නොවේ. යලට මෙන් මාස් කන්නයේ පසු වගාවක් ලෙසද සාර්ථකව වගා කළ හැක.

වියළි තත්ත්වයන්ට මනාව ඔරොත්තු දේ. අහල් 4ක පමණ වර්ෂාවක් බෝගය සඳහා සෑහෙන බැවින් නිසරු බිම්හි සාර්ථකව වැඩෙන හෙයින්ද මෙම බෝගය යල් කන්න බෝගයක් ලෙස හැඳින්විය හැක.

වගා ක්‍රම.—මෙතේරි තනි වගාවක් ලෙස මෙන්ම මිශ්‍ර වගාවක් ලෙසද භාවිතා කළ හැක. වියළි කලාපයේ සාමාන්‍ය සම්ප්‍රදයික ක්‍රමය වනුයේ තනි වගාවක් ලෙස බීජ වැපිරීමයි. එහෙත් මිශ්‍ර වගාවක් ලෙසද භාවිතා කිරීමේ හැකියාව ඇත.

තනි වගාවක් ලෙස භාවිතා කිරීමේ දී බීජ කිලෝ 5 ක් පමණ ව.මී. 4000ක් සඳහා අවශ්‍ය වන අතර, ජේලි සිටින සේ බීජ දැමීම හෝ වැපිරීම කළ හැක. නෙර සිටින සේ බීජ දැමීමෙන් වල් මර්ධනයට මෙන්ම වගාව තුනී කිරීම පහසු වන අතර, වැපිරීමේදී මෙම කාර්යයන් පහසුවෙන් කළ හැකි නොවේ.

මිශ්‍ර වගාවක් ලෙස දෙයාකාරයකට භාවිතා කළ හැකි ජේලි ක්‍රමයට හෝ තීරු ක්‍රමය මෙවන් වගාවකදී ආරම්භ කළ හැක. ජේලි ක්‍රමයේදී ඒකාන්තව ජේලි යෙදිය යුතු අතර, තීරු ක්‍රමයේදී එක් තීරුවක ජේලි කීපයක එකට යාව යෙදිය යුතුවේ. එසේ නොමැතිව මෙතේරි වෙනත් බීජ සමඟ මිශ්‍රකර ඉසීමෙන් සාර්ථක ප්‍රතිඵල ලබාකර ගත නොහේ.

මිශ්‍ර වගාව සඳහා මෙතේරි සමඟ බහුලව භාවිතා වනුයේ මුං හෝ උඳු වේ. මුං හා උඳු මෙතේරි අස්වනු නෙලීමට ප්‍රථම ලබාගත හැකි අතර, මෙතේරි අස්වනු රැස්කිරීමේදී මෙම වගාවන් බාධාවන් නොවේ. ඒවා වල් පැල මර්ධනය පසට පොහොර හා පෝෂණීයත්වයද ලබාදෙයි. ලබා ඇති අත් දැකීම් අනුව තීරු වගාවන් ලෙස මෙතේරි වගා කිරීම ඉතාම සාර්ථක ක්‍රමය බවට පෙනී ගොස් ඇත.

මිශ්‍ර වගාවක් ලෙස ජේලි නොහොත් නෙර වගාව සඳහා බීජ රූ. 8ක් හෝ කිලෝ 3½ක් පමණ අවශ්‍ය වන අතර, තීරු වගාව සඳහා නම් කිලෝ 2 පමණ සෑහේ. ගොවීන් බීජ කිලෝ 5ක් පමණ භාවිතා කිරීමෙන් සන කමට බීජ වපුරයි. සාමාන්‍යයෙන් කුරහන් වගාවට වඩා වැඩි බීජ ප්‍රමාණයක් යෙදීමෙන් පැල අතර පර තරය අඩුවේ. එනිසාම වල් පැල මර්ධනයද හේතුවේ. එහෙත් සෙ.මී. 15×15 පරතරය සුදුසුකම පරතරය ලෙස දැක්විය හැක.

මෙතේරි පෝර කෙරේ ප්‍රතිචාරය දක්වයි. එහෙත් ඉතා නිසරු බිම්හි පවා සාර්ථකව වැඩේ. ඉන්දියාවන් පොහොර සැහෙන පමණ යෙදීමෙන් සාර්ථක අස්වනු ලබාගත හැක. ජේලියට වපුරා සති 3 කින් වල් මර්ද දනය කිරීම හොඳටම සැහෙන අතර, සිඳුයෙන් පඳුරුලා වැඩෙන බැවින්, ඉන්පසු වල් පැලෑටි වර්ධනයට ඇති ඉඩකඩ අසුරා දමයි.

අස්වනු හා අස්වනු නෙලීම.—වපුරා මසක් පමණ ගතවත්ම පිදී මල් හට ගනී. ඉන් දින 20 ක් හෝ 30 ක් අතර තුරදී අස්වනු මේරි රැස්කර ගත හැකිවේ. නිසරු හා ජලය අඩුවෙන් තැන්පත් වන භූමි භාගයන්හි වගා කළ මෙතේරි වගාවකින් මෙම වකවානුවට වඩා අඩු කාලයකදී අස්වනු ලබා ගත හැකිවේ.

අස්වනු කපා දිනක් අවුවේ වියලීමට තිබෙන්නට හැර ගොඩ ගසා සතුන් මගින් (ගව-මහීෂ) පාගා ගැනීම හෝ ට්‍රැක්ටරයක් භාවිතයෙන් පාගාගත හැක. ඉතා සුළු ප්‍රමාණයක් නම් ගොඩවල් ගසා පොලු වලින් තලා අස්වනු වෙන්කර ගත හැක. සාමාන්‍ය තත්ත්වයන් යටතේ අක්කරයකට අස්වනු කිලෝ 700ක් පමණ ලබාගත හැකිවේ.

මීට අමතරව මෙතේරි පිදුරු ප්‍රශස්ථ සත්ව ආහාරයකි. ගවයින් ඉතා ප්‍රිය මනාපව මෙහි පිදුරු අනුභව කරන අතර, එහි පෝෂණීය ගුණය, ගොයමේ පිදුරුවලට වඩා අධික බැව් පෙනේ. එසේම මෙම පිදුරු බුදින සතුන්ට මනා පැහැයක් ලැබෙන බැව් ගොවීන් පවසයි. වර්ග මීටර 4000 ක මෙතේරි වගාවකින් මෙතේරි පිදුරු කිලෝ 300ක් පමණ ලබා ගත හැකි අතර මෙතේරි පොතුද සත්ව ආහාරයක් ලෙස භාවිතාවේ. එයද පෝෂණීය ගුණයෙන් අනූනවේ.

කෘමි හා රෝග.—කෘමි හා රෝග කාරකාදීන්ගෙන් තොර බෝගයක් ලෙස හඳුන්වා දිය හැක.

ආහාර පෝෂණීයත්වය

	මෙතේරි සහල්	මෙරට සහල්
තෙතමනය	... 11.10	... 12.24
ප්‍රෝටීන (මාංශජනකධාතු)	13.71	... 7.44
පිෂ්ඨය	... 72.26	... 77.28
තෙල් හා මේද	... 1.76	... 0.73
තන්තු 0.10	... 0.33
අළු 1.07	... 0.78

මෙම විශ්ලේෂණ සංඛ්‍යාවලින් දක්නට ඇති තොරතුරු අනුව මෙතේරි සාමාන්‍ය සහලට වඩා පෝෂ්‍ය ගුණයෙන් අනුන් බැව් පෙනේ. ධාන්‍ය අතුරින් ප්‍රෝටීන් (මාංශ ජනක ධාතු) බහුලව අඩංගු ධාන්‍ය වර්ගය මෙතේරි බව පැහැදිලිය එහෙත්, එය දිරවීමට පහසු ධාන්‍යයකි.

කෙටි කාලයක් තුළ අඩු ජල ප්‍රමාණයකින් අධික අස්වැන්නක් ලබාගැනීමේ හැකියාව ඇති අතර සාමාන්‍ය සහල් මෙන් සකසාගත හැකි මෙතේරි සහල් සහ මෙතේරි පිටි සියලුම ආහාර වර්ග හා එවන් සෑම භාවිතයකට එකසේ සාදාගත හැක. වී මෙන් තම්බා හෝ කැකුලෙන් සකසා ගත හැකි අතර පිටි කෙටීම සඳහා පැය 8 ක් පමණ කාලයක් පොහවා ගත යුතුවේ. අධික ලෙස බේරි නොවන තෙක් තම්බා වියලා ගත යුතුවේ. සාමාන්‍යයෙන් මෙතේරි සේරු 16 ක් කෙටි මෙන් මෙතේරි සහල් සේරු 09 ක් හෝ පිටි කිරීමෙන් පිටි සේරු 12 ක් පමණ ලබාගත හැක. මේ අනුව

ධාන්‍ය පොතු අනුපාතය ව හා සහල් ධාන්‍ය අනුපාතයට වඩා වැඩි බැව් මින් පෙනේ.

මෙතේරි සහලින් බත් සකසා ගත හැක. එහි බත ඉතා රසවත් අතරකි. හොඳ වැටුණ සමඟ ප්‍රිය මනාප පෝෂණීය ආහාරයකි. සහලින් සකසා ගන්නා කැඳ රසවත් පෝෂණීය බීමකි. මෙමඟින් සකසා ගන්නා වෙනත් ආහාර වන ආප්ප, පිට්ටු, ඉදිආප්ප හා පිටි යොදා සකසා ගන්නා පැණිරස කෑම ඉතා රසවත් මෙන්ම පෝෂණීයත්වයෙන්ද අනුන්වේ. විශේෂයෙන් මෙතේරි 'බුරියානි' උසස් රසවත් මෙන්ම ගුණදායක ප්‍රතිභ ආහාරයකි.

මෙම ධාන්‍ය පිළිබඳව වැඩිදුර අධ්‍යයනයක් මගින් මෙරට ජනතාව අතරින් ගිලිහීයන මෙම ධාන්‍යයෙන් උපරිම ප්‍රයෝජන ගැනීමට සැලසීම ඉතා වැඩිදායක වනු ඇත.

**කෘෂිකම් දෙපාර්තමේන්තුවේ ගුවන් විදුලි ගොවි සේවාව
ඉදිරිපත් කරන කෘෂිකාර්මික ගුවන් විදුලි වැඩ සටහන්**

දවස	සේවය	වේලාව	වැඩ සටහන
සඳුදා	... 1 සේවය	... ප.ව. 6.20—6.30	... දෙරනේ දරුවෝ
බදාදා	... 1 සේවය	... ප.ව. 6.20—6.30	... නව ලොවට පියමන්
බ්‍රහස්පතින්දා	... 2 සේවය	... ප.ව. 5.30—6.00	... තරුණ ගොවි සමාජ ගොවි පැණ තරඟය
සිකුරාදා	... 1 සේවය	... ප.ව. 6.20—6.30	... ක්ෂේම භූමි
සෙනසුරාදා	... 1 සේවය	... ප.ව. 7.15—7.30	... දෙරින් දෙරට
	... 2 සේවය	... ප.ව. 7.45—8.00	... සාරභූමි

ඉහත සඳහන් වැඩ සටහන් සියල්ලක්ම ශ්‍රී ලංකා ගුවන් විදුලි සංස්ථාවේ කොළඹ සේවයෙන් ප්‍රචාරය වන ඒවා බල සලකන්න.